

Domaši i Obitelj: Divlje vode odrastanja

arteist.hr/domasi-obitelj-ljetne-noci-teatra-exit

July 11,
2019

Prema istraživanju Žic Grgat i Jelavić (2005) u Hrvatskoj prosječna duljina boravka djeteta u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi iznosi 3,9 godina, a preko 14 % djece ostaje u domu preko pet godina, od čega 4 % ostaje čak i preko deset godina. Prevedemo li brojke u leksik svakodnevice, za mlade se skrbi izvan obiteljskog okruženja, dakle u instituciji s različitim i nedovoljno brojnim odgajateljima, sve do kraja njihova srednjoškolskog obrazovanja, odnosno prisilnog osamostaljivanja s osamnaest.

Posljedice odrastanja u domskom okruženju nerijetko su traumatske i stresne jer su sve samo ne nalik obiteljskom okruženju. Zamjerke dugotrajnom institucionalnom smještaju potvrđuju i brojna istraživanja. Pritom najviše stradaju najranjiviji, djeca do pet godina smještena u dom. Smatra se da trajne posljedice nastaju već nakon dva mjeseca boravka malog djeteta u tipičnom domskom okruženju.

Problematika je iznimno psihološki i socijalno kompleksna, dodatno zapetljana u sustav nepravedno medijski ozloglašene socijalne skrbi. Stoga je iznimno hrabro uhvatiti se u kazalištu tematskih slojeva koji ne samo da nisu lagani, nego i nerijetko izazivaju val sažaljenja. Još je tim hrabrije kad se nekadašnja studentica za diplomski ispit, a danas iznimno talentirana mlada glumica, **Ana Marija Veselčić** nimalo prvoloptaški i sentimentalno hvata za djeliće vlastitog odrastanja u monodrami *Domaši* Gradskog kazališta lutaka Split u koprodukciji s Umjetničkom akademijom u Splitu.

Sličan se tematski sloj neodgovarajuće roditeljske skrbi i posljedične agresije rastvara u drugom splitskom gostovanju na Ljetnim noćima Teatra Exit, Kellyjevoj *Obitelji* (Orphans) u režiji **Ivana Plazibata** i produkciji HNK Split. Obje predstave s minimalističkom scenografijom na različitim registrima pokazuju ne samo dojmljive glumačke dosege mladih glumaca, nego i postavljaju duboko intimna, ali ujedno i moralna pitanja – kako prihvatiti sebe (*Domaši*) i koliko je društvo u kojem živimo iskvareno da će čak i od poštena građanina načiniti partnera u zločinu (*Obitelj*).

Kako prihvatiti sebe?

Monodrama **Ane Marije Veselčić** nastala kao autorski projekt pod mentorstvom **Gorana Golovka** nije ispovjednog karaktera, ona dapače obuhvaća mnogobrojne domske glasove – dječje i odgajateljske – u različitim izvedbenim formama od animacijskih tehnika do promidžbenih *jingleova*. Dramaturški katkad premalo čvrsta i konfuzna u tim brojnim izvedbenim licima dotiče prva zaljublivanja, nasilje u obitelji, napuštenost, čežnje, sitna zadovoljstva, preživljavanja i prihvaćanja, a da pritom ne zapada u patetiku. Čini se da je dramaturgija oblikovana kako bi sama Veselčić pokazala koliko glumački može – a može mnogo, različito i duboko. Nerijetko iz humornog prelazi u domsku unutarnju gorčinu, iz dječjeg u odraslo, iz veselja u bolni krik. No, čim zagrebe po težini, nastupa distanca i obrat. Razumljivi strah od prelaska preko rampe.

Rijetko je vidljiva tolika umjetnička darovitost, snaga i zrelost mlađe generacije glumišta, a Veselčić ju ima bez skrivanja iza mnogobrojnih rekvizita i drečavih efekata u gotovo djetinjoj iskrenosti i širokoj paleti emocija. Riječ je o iznimnom i socijalno osjetljivom glumačkom ispitu, odnosno profesionalnoj predstavi, vrijednoj mnogo šire pozornosti od isključivo splitske.

<https://youtu.be/wE9owA2EqZY>

Što nas čini ljudima?

Kellyjeva "Obitelj" u Plazibatovoj režiji s druge strane u institucionalnom odrastanju vidi silovito raslojavanje i posljedično nasilje te pripada u klasične problemske predstave s odjecima Pintera (ponavljanja, pauze i jeza) i Peckinpahove vizualne brutalnosti i nasilja. Drama obiluje ponavljanjima i elipsama, tipičnim u britanskoj tradiciji, no u hrvatskome jeziku zvuče prilično nezgrapno te je šteta što se dramaturginja i prevoditeljica **Mila Pavićević** nije više jezično zaigrala.

Pitanje o vrijednosti ljudskog života bez obzira na podrijetlo, otvorenost granica za koju se neumorno zalažu određeni pojedinci poput njemačke kapetanice **Carole Rackete** ili **Pape Franje**, tek je načeta, uostalom kao i pitanje koliko je malo potrebno da pošten čovjek potpuno izgubi kompas. Bez obzira na dramsku tipiziranost, ono što drži predstavu izniman je **Stipe Radoja** kao manipulativni Liam, dok su njegova sestra Helen (**Ana Marija Veselčić**) i njezin suprug Danny (**Goran Marković**) solidna potpora.

Sve počinje i završava simbolično u krvi. Liam upada na večeru s lažima koje uskoro nestaju poput mjehurića od sapunice, a reakcije obitelji su zapravo tipično plemenski zaštitničke. Dovoljno se prisjetiti mnogobrojnih slučajeva nasilja u Hrvatskoj, nekih nažalost i s tragičnim posljedicama, u kojima je obitelj poput *Kumovske* sve uložila u zaštitu "nevinog" okrivljenika. Stalne tenzije i djetinja zaigranost problematičnog lika kojeg toliko uvjerljivo igra Radoja nadvijaju se nad bračni par i izvlače na površinu njihove nesigurnosti. Radojina scena s mlijekom jedna je od glumački najsnažnijih i najupečatljivijih u čitavoj sezoni. Veselčić daje Helen obris bezrezervne bratsko-

sestrinske ljubavi negirajući ljudskost žrtve, uostalom zašto bi dala njegov život za nekog tamo tipa te se vješto kocka s majčinstvom. Dannyja Marković oblikuje kao pravocrtna slabića, odlučna u početku da bi kasnije pristao uz ucjene.

U mnogočemu je Kellyjeva *Obitelj* proklamatorska za trenutačno stanje sve manje prikrivene agresije u hrvatskome društvu gdje se tako olako pronalaze raznorazna opravdanja za svakodnevno nasilje te je time HNK Split, za razliku od većine nacionalnih kuća koje plove mirnom lukom komercijalizma, zašao u divlje vode suvremenosti.

Anđela Vidović

Foto: GKL Split i HNK Split